

TÝMOVÁ INICIATIVA PRO MÍSTNÍ UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Výroční číslo o TIMUR v roce 2009

► Editorial

Milí kolegové a spolupracovníci,

dostáváte do ruky další číslo Bulletinu TIMUR, které vychází v poslední den prvního měsíce posledního roku prvního desetiletí třetího tisíciletí. Tedy samá jubilea a oslavy. I toto číslo je plné jubileí a důvodů k oslavám.

► Prvním takovým důvodem je nová podoba Bulletinu TIMUR, která je na první pohled odlišná od čísel minulých. Důvodem je celková změna vizuální identity organizace. Bylo vytvořeno nové logo TIMUR, které v sobě stále nese prvek partnerství, avšak se více zaoblilo a změnilo barvy. S podobou loga souvisí nová grafická podoba webových stránek www.timur.cz a také již zmíněného Bulletinu TIMUR.

► Za druhý důvod považují pozměněnou strukturu webovek. Ta vychází ze skutečnosti, že TIMUR rozšířil spektrum svých činností. Již nepracuje pouze na zavádění indikátorů ze sady ECI/TIMUR do měst, ale rozšířil svůj záběr i na popularizaci a propagaci ekologické stopy, a také na environmentální reporting. Proto i samotná struktura stránek respektuje rozdělení do 3 hlavních aktivit. S tím souvisí i čerstvé vydání **Metodiky zpracování zpráv o stavu životního prostředí**, určené městům velikosti 8-100 tisíc obyvatel, a tří **Zpráv o stavu životního prostředí** měst Svitavy, Dubí a Vrchlabí a metodických a pracovních materiálů o využití konceptu ekologické stopy ve výuce.

► Jako třetí důvod vidím posun organizace v personálně-technické oblasti. Kromě nové identity změnil TIMUR i adresu sídla a kanceláře. Nově sídlíme v centru Prahy na adrese **Senovážná 2, 110 00 Praha 1**, a nevyužíváme již adresu v Mnichovicích. Z personálních otázek lze jmenovat přijetí nové kolegyně Boženy Svobodové na řešení problematiky ekologické stopy školy (její medailonek si přečtete v rubrice O nás, O Vás v závěru tohoto čísla) či posílení Grémia TIMUR o Michaelu Pomališovou.

► Jako poslední důvod k oslavě lze pojmout i konkrétní obsahovou podobu tohoto čísla bulletinu. Oproti jiným číslům je zaměřen pouze na bilancování minulého roku z pohledu aktivit a projektů TIMUR. Nejsou zde články externistů a spolupracujících osob, ale pouze články zaměstnanců a pracovníků TIMUR. Články jsou mnohem kratší a jsou navíc doplněny komiksem. Doufám, že se Vám bude toto číslo líbit a že se nad komiksy pobavíte.

S přáním spousty pracovních a osobních úspěchů v roce 2010 se s Vámi loučí

Josef Novák / ředitel TIMUR

► Obsah

Výroční číslo o TIMUR v roce 2009

- 3 Zprávy o životním prostředí měst ve finále**
Mirek Lupač
- 4 Sledování disparit mezi regiony v České republice** Michael Pondělíček
- 4 Ekologická stopa na základních a středních školách** Božena Svobodová
- 5 Plánuji, plánuješ, plánujeme – Dražanská vrchovina se pustila do aktualizace Strategického plánu rozvoje mikroregionu**
Simona Kosíková
- 6 Novinky k vyhodnocování nové Strategie udržitelného rozvoje** Viktor Třebický
- 6 Zapojení veřejnosti v Jablonci nad Nisou a Semilech** Michaela Pomališová
- 7 Asistenční středisko TIMUR**
Josef Novák
- 7 Spolupráce s Vlámskem**
Viktor Třebický
- 8 Kostlivec ve skříni, tentokrát o nepotřebnosti atributů...** Michael Pondělíček
- 8 O nás, o Vás:**
Božena Svobodová

TIMUR

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s.
Senovážná 2 / Praha 1 / 110 00
Tel.: 602 43 54 21 / e-mail: info@timur.cz

BULLETIN TIMUR

Vydává Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s.,
pouze v elektronické podobě pro vnitřní potřebu
a pro potřebu partnerů TIMUR.

REDAKCE

Michaela Pomališová (odpovědná redaktorka)
Josef Novák, Michael Pondělíček

DESIGN

Martin Adamec / DesignTyponet / Tel.: 605 96 76 08

▣ Zprávy o životním prostředí měst ve finále

Mirek Lupač

Před koncem loňského roku se podařilo dokončit a vydat tiskem jednak metodiku pro sestavování zpráv o životním prostředí měst a jednak přímo tři hotové zprávy o životním prostředí měst Dubí, Svitav a Vrchlabí.

▣ Metodika i zprávy byly představeny zájemcům z dalších měst na třech seminářích konaných v Olomouci, Ústí nad Labem a na závěr v Praze, a to ve dnech 19., 24. a 26. listopadu. Celkově se zúčastnilo asi 60 posluchačů, zejména zástupců měst (městských úřadů) a v Praze také zástupců úřadů městských částí.

▣ Představení výsledků vyvolalo zájem posluchačů i řadu otázek. „Zprávy získají skutečný význam, až se podaří naplnit alespoň základní časové řady“, konstatovali například shodně účastníci. Současně se ptali na finanční náklady a obtížnost, respektive náročnost na kapacitu pracovníků úřadu.

▣ Během seminářů si také zástupci měst převzali vzorky publikací. Slavnostní předání spojené s přijetím u starosty proběhlo například v prosinci ve městě Vrchlabí. Starosta města Sobotka se o výsledku vyjádřil velmi pochvalně a měli jsme tak snad oprávněný pocit, že zde by mohla skutečně vzniknout tradice a návaznost v podobě dalšího budoucího vydávání zpráv. Ani my jsme neodjížděli s prázdnou. Od pana místostarosty Konvaliny jsme dostali jako dárek reprint souboru starých tisků vedut – maleb s pohledy na Vrchlabí s okolím z přelomu 18. a 19. století. „Toto je vlastně také zpráva o životním prostředí“, konstatoval pan místostarosta.

▣ Metodiku i zprávy najdou zájemci na internetových stránkách TIMUR v části „Zdroje - Publikace“. Současně nabízíme všem zájemcům možnost spolupráce při přípravě podobné zprávy podle metodiky TIMUR v jejich městech. Metodika je přitom dobře použitelná pro většinu velikostních kategorií měst. Rozsah a úroveň spolupráce lze přizpůsobit požadavkům města od poskytování průběžných konzultací až ke zhotovení zprávy prakticky „na klíč“.

▣ Že bychom zakončili náš krátký příspěvek ke zprávám o stavu životního prostředí trochu kacířsky? No dobrá, tak tedy na závěr citát ze slohové práce

Jakuba Venera, žáka 9. třídy 2. ZŠ v Dubí, které děti v souvislosti s vydáním zprávy psaly:

„Za ty tři měsíce, co tu bydlím, jsem poznal, že je v Dubí dobré ovzduší. Zajímalo by mě, kdo nebo co za to může. Jsou to snad stromy, kterými je Dubí obklopeno, nebo zákon o instalování katalyzátorů, nebo snad pan starosta? Bůh ví, co a kdo za to může. Proč se zabývat touto otázkou, vždyť je to úplně zbytečné namáhání mozkových buněk. Hlavně že se tady dá dýchat, ne?“ ☺

Tak jsem snad ty polyaromatické uhlovodíky pochytil úplně všechny ...

▣ Sledování disparit mezi regiony v České republice

Michael Pondělíček

Výzkum v rámci grantu VaV MMR

„Sledování disparit mezi regiony v České republice“, na kterém TIMUR průběžně pracuje při hledání základních rozdílů mezi regiony v České republice, probíhá již od roku 2007.

▣ S různými úspěchy při něm jsou hledány odpovědi na otázky, jaké ukazatele udržitelného rozvoje jsou pro různé úrovně státní správy důležité a rozhodující. Vlivem změn názorů MMR a vlivem postupu času a kreativity týmu se obměňuje i štáb pracovníků grantu. Často bylo nutno jako Ježíš chrám ve třech dnech vystavět a zbořit, tzn. pořádně se názory prohádát. Sada indikátorů a číselných řad, včetně zdrojů, kde je možno je vyhledat, se měnila a těžce dohadovala prakticky po celý rok, a to jen proto, aby ve čtyřech pilířích pro udržitelnost města byly zajištěny skutečně souměřitelné údaje od úrovně obce až po úroveň většího města. Podle případových studií ve vybraných městech se cíl výzkumu významně přiblížil, a tak bude možno rozdíly pomocí sady indikátorů měřit již tento rok a vše důkladně prověřit (nebo provařit?) v praxi.

**VĚDECKÝ TÝM NA
SLEDOVÁNÍ DISPARIT ...**

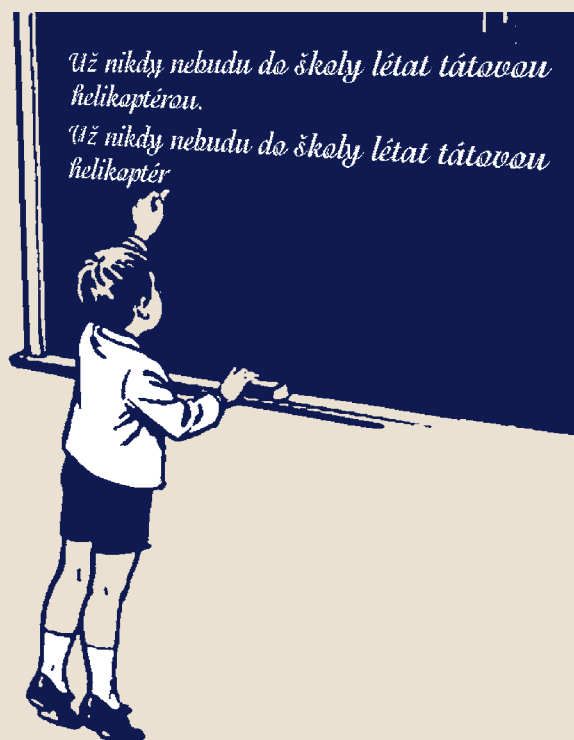

▣ Ekologická stopa na základních a středních školách

Božena Svobodová

V loňském roce se TIMUR podařilo úspěšně rozběhnout projekt „Ekologická stopa jako praktický nástroj EVVO“, který finančně podpořily Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Magistrát hlavního města Prahy.

▣ Cílem projektu bylo a je popularizovat výpočet ekologické stopy použitím on-line kalkulátoru, který byl vytvořen ve spolupráci s Agenturou Koniklec. Dále bylo cílem vytvoření metodických materiálů, které pomohou promítnout téma ekologické stopy do výuky na základních a středních školách. Kalkulátor i metodické materiály jsou ke stažení na stránkách www.ekostopa.cz. Osloveny byly všechny základní a střední školy ČR a přes očekávaných 20 škol se jich do projektu přihlásil více než desetinásobek. Projekt tak sklídl nečekaný úspěch a očekává se jeho pokračování.

► Plánuji, plánuješ, plánujeme ...

Drahanská vrchovina se pustila do aktualizace Strategického plánu rozvoje mikroregionu

Simona Kosíková

► TIMUR v roce 2009 spolupracoval se svazkem 12 obcí na Vyškovsku na zpracování nové Strategie rozvoje mikroregionu Drahanská vrchovina na období do roku 2012. Účelem strategie bylo pojmenovat společné problémy a určit prioritní oblasti zájmu, kde se nabízí řešení prostřednictvím společných aktivit a projektů, ať už v rámci celého svazku nebo společným postupem několika obcí.

► Zadání prací vyplynulo z projektu „Drahanská vrchovina – mikroregion bez bariér“ financovaného Revolvingovým fondem MŽP, kde byla prvotní motivací snaha obhájit kategorii B v systému kritérií MA21, nikoli niterně pocitovaná potřeba představitelů regionu. I přes tento „handicap“ se podařilo probudit zájem zúčastněných zástupců obcí a jejich aktivní účast při plánovacích sezeních a diskuzích. Aktualizace znamenala de facto vytvoření nového plánu. Celkem bylo vymezeno 10 priorit napříč třemi prioritními oblastmi (Životní prostředí, dopravní a technická infrastruktura; Obyvatelstvo a sociální infrastruktura a Ekonomický rozvoj).

► Nejdůležitějším kritériem hodnocení úspěšnosti strategického plánu není jeho vlastní zpracování, ale následná schopnost vedení mikroregionu rozpracovat přijatou strategii do konkrétních realizačních úkolů a stanovit proces pro jeho průběžnou kontrolu a aktualizaci. Projekt má proto ještě jednu navazující fázi, která proběhne na počátku roku 2010, ve které půjde o stanovení vhodných indikátorů pro hodnocení míry úspěšnosti v naplňování strategických cílů rozvoje, včetně metodiky jejich sledování.

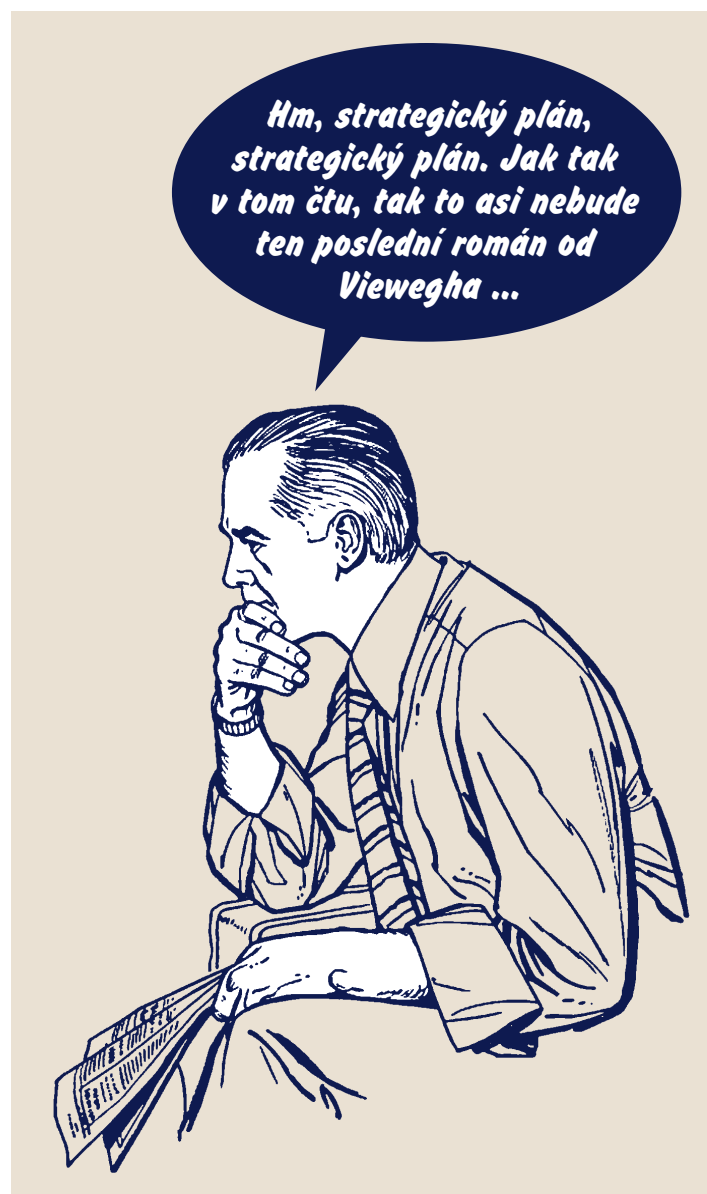
► Při zpracování jsme kombinovali prvky expertní a komunitní metody. Studovali jsme podklady, plánovali ve skupině tvořené zástupci obcí, konzultovali s odborníky a organizovali veřejné konzultace. Základní plánovací skupinu tvořili zástupci mikroregionu – starostky a starostové 12 obcí. Konzultace s veřejností proběhla ve formě kulatých stolů.

► Úspěšnost realizace strategie – naplnění vize a vytyčených cílů bude záviset na vůli a vloženém společném úsilí představitelů a občanů obcí. Záleží teď na představitelích obcí, kteří jsou v pozici nositelů

plánů, jak dokážou svoji vizi a způsoby jejich naplňování přednést a získat pro ně podporu.

► **Aktuálně důležitá témata z pohledu veřejnosti v mikroregionu Drahanská vrchovina:**

- **Zdravý vývoj mládeže v regionu i ve smyslu toho, aby se mládež vracela do regionu a měla k němu vztah**
- **Fungující zemědělství**
- **Hospodaření v krajině a péče o krajinu, přírodní prostředí a lesy**
- **Doprava: především problém intenzivní nákladní dopravy v souvislosti s provozem lomu v jižní části regionu a s tím spojeným zpracováním a odvozem materiálu**

Novinky k vyhodnocování nové Strategie udržitelného rozvoje

Viktor Třebický

■ Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj a Ústav pro ekopolitiku, o.p.s., řešili v období 2006-2009 dílčí úkol výzkumného projektu Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy nazvaný „Indikátory ke Strategii udržitelného rozvoje ČR v podmínkách měst ČR“. Hlavním výstupem je indikátorový rámec tvořený 30 titulkovými indikátory, které umožňují hodnotit naplňování nové Strategie udržitelného rozvoje České republiky na úrovni měst. Navržené indikátory byly testovány ve vybraných městech ČR a podařilo se ověřit jejich využitelnost a dosažitelnost dat. Sada je podrobně popsána v nové publikaci TIMUR.

A to mě teď už budete hodnotit jenom podle těch indikátorů?

**NOVÁ
SEXY SADA
TIMUR**

Zapojení veřejnosti v Jablonci nad Nisou a Semilech

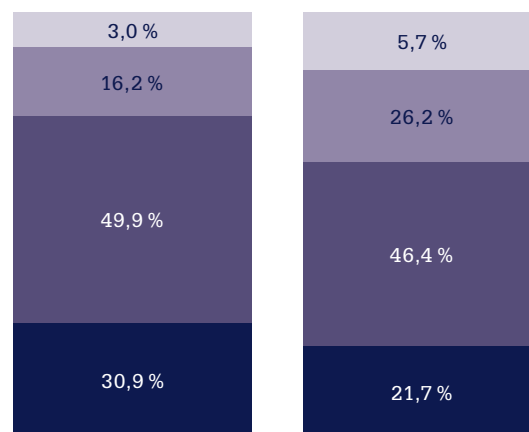
Michaela Pomališová

Aktivita je podpořena v rámci Finančního mechanismu EHP a Norska prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Propojením původních a novátorských postupů organizace TIMUR se v polovině roku 2009 začal naplňovat projekt Hodnocení stavu životního prostředí dvou měst, Semil a Jablonce nad Nisou.

■ V obou městech byla zapojena veřejnost v již tradiční plánovací akci – ankety Téma 200X pro město, ve které obyvatelé mohli volit z deseti klíčových témat a vzkázat tak vedení svého města, jaké problémy jsou pro ně palčivé. Semilští například vzkázali své radnici, že jim chybí koupání ve městě, ať už zázemí na řece Jizeře nebo krytý bazén. V obou městech pak z ankety vyplynulo, že obyvatele trápí nedostatek pracovních míst, soužití s jinými etniky a kvalita veřejných prostranství. Názor občanů obou měst byl dokreslen navazujícím dotazníkovým šetřením, které bylo zároveň vyhodnocením dvou mezinárodních indikátorů, spokojenosti občanů s místním společenstvím a místní mobility. Novátorským přístupem tohoto projektu je využití názorů občanů měst k vytvoření místně specifické sady indikátorů a následné vytvoření zpráv o životním prostředí pro vedení i obyvatele města. Metodika tvorby těchto zpráv na míru konkrétním městům bude spolu s odbornou konferencí výstupem ročního projektu, ve kterém jsou využity zkušenosti norské organizace jakožto partnera v projektu.

JAK JSTE SPOKOJEN S MĚSTEM JAKO MÍSTEM, KDE ŽIJETE ČI PRACUJETE

Jablonec nad Nisou

Semily

● VELMI SPOKOJEN

● MÍRNĚ SPOKOJEN

● MÍRNĚ NESPOKOJEN

● VELMI NESPOKOJEN

▣ Asistenční středisko TIMUR

Josef Novák

Asistenční středisko TIMUR, tak se jmenuje projekt realizovaný v roce 2009, který dovoloval zajišťovat metodickou podporu městům a obcím především zapojeným do iniciativy TIMUR v hlavní jeho činnosti, ve sledování indikátorů udržitelnosti v jejich městech. Servis, který TIMUR zajišťoval městům v minulosti, tak mohl pokračovat i v loňském roce.

▣ Vedlejším efektem, ale neméně důležitým, bylo posunutí 13 malých obcí v Kritériích místní Agendy 21 ze Zájmců do kategorie D. Jednalo se o obce: Býškovice, Horní Újezd, Malhotice, Mnichovice, Opatovice, Paršovice, Provodovice, Rakov, Rouské, Tmaň, Velké Přílepy, Všechnovice a Zděchov.

▣ I přes skeptický postoj TIMUR k tomuto nástroji lze konstatovat, že posun obcí byl zdařilý, a to především i proto, že i takto malé obce samovolně své občany do veřejného dění zapojují a plánovací akce připravují, avšak neznají termíny spojené s místní Agendou 21. Na druhou stranu však musíme uznat, že pro vyšší úroveň kritérií je metodická pomoc nezbytná. Projekt metodické podpory bude pokračovat do března roku 2010.

*Ještě mi chybí
dodat 2 kg indikátorů
do kategorie A ...*

▣ Spolupráce s Vlámskem

Viktor Třebický

Mezinárodní projekt „Sustain - síť udržitelných měst“ realizoval v letech 2008 - 2009 TIMUR ve spolupráci s dvěma vlámskými organizacemi, Bond Beter Leefmilieu a Centrum Duurzame Ontwikkeling.

ÚČASTNÍCI ZÁJEZDU U MOŘE V OOSTENDE

▣ Projekt podpořila vlámská vláda (www.flanders.be) v rámci grantového schématu spolupráce s novými členskými zeměmi Evropské unie. Hlavním cílem projektu je posílit výměnu zkušeností a praktických příkladů využití indikátorů v praxi mezi vybranými městy a mikroregiony v ČR a Vlámku.

▣ Jedním z vrcholů realizace v roce 2009 byla studijní cesta 11 zástupců partnerských měst a mikroregionů TIMUR (a 3 zástupců TIMURa samotného) do Vlámka. Účastníci měli možnost se seznámit s konkrétními příklady udržitelných řešení ve vlámských městech. Důraz byl kladen na sociální aspekty udržitelnosti, tzv. indikátory péče, které ve vlámském pojetí zahrnují jak sociální, tak vzdělávací a zdravotní aspekty péče. Zkušenosti s těmito indikátory z vlámských měst a zhodnocení využití indikátorů v komunitních plánech sociálních služeb bude obsahem nové publikace TIMUR.

☺ *Doma není nikdo prorokem. Je dobré se podívat za humna, jak tam ty indikátory dělají. TIMUR mrknul do Vlámka. V uplynulých 2 letech spolupracoval na společném projektu s 2 vlámskými organizacemi. Mají bezva pivo, krásná města a na udržitelnost si pouze nehrají. Zástupci partnerských měst TIMURa se o tom mohli přesvědčit v červnu při studijní cestě. Výměna zkušeností byla plodná a naučili jsme se, jak dělat indikátory péče. Co že to je? Kdo neví, ať si to přečte v nové publikaci TIMUR!*

► Kostlivec ve skříni, tentokrát o nepotřebnosti atributů...

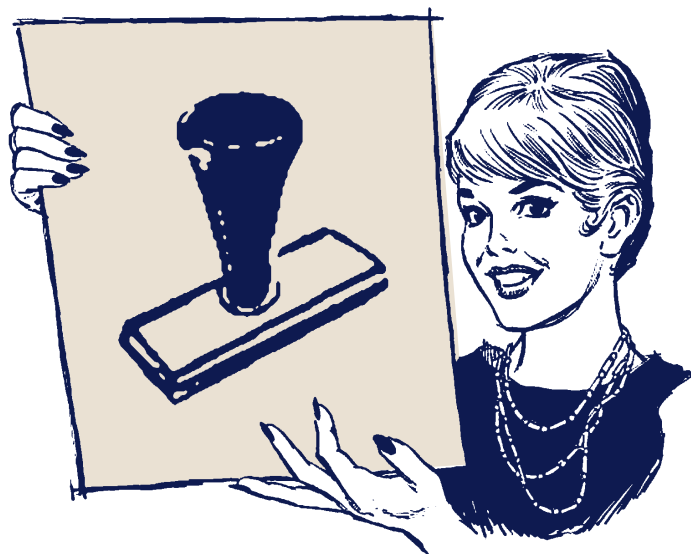
Michael Pondělíček
Kustod tajné kostnice TIMUR

► „Marnost nad marnost, vše je marnost“ okřídlený výrok Shakespeara v novém roce může vést k úvaze, co všechno je ještě zbytečné. Hodně zbytečného je okolo nás, to člověk zjistí, když na chvíli zmizí do nemocnice nebo jinam. Spousta dříve nezbytných věcí se ukáže jako roj zbytečností. Řada věcí slouží pouze jako atributy nějaké činnosti. Svatí mají své atributy přesně stanovené, úřad je ještě postupně hledá...

► Zajímavé jsou ovšem návraty těch zbytečných věcí. Komunisté dávali rádi diplomy, případně „čestná uznání“, byl to kus papíru, ale oni měli pocit, že podělili lid. Postoupili jsme o kus dál a po roce 1990 se vyrojily „certifikáty“, v horším případě „osvědčení“. Znam spoustu hlupáků, kteří mají certifikát na řadu činností, ale o jejich znalostech to nic moc neříká. Jiná situace je pokud certifikát něco dokazuje, ale v dnešní době jde spíše o to, že si ho někde dáme... Jsou důkazem o úrovni něčeho důležitého, proto i my jsme vydali certifikáty, ale jsou to vlastně pochvaly úspěšným borcům TIMUR, snad potěší.

► Ovšem některé organizace měst přišly ke konci roku s něčím „novým“ do nového desetiletí. Na důkaz kvality dostane úřad další razítko, tentokrát o kvalitě (to je bomba!). Jak skvostné, originální, přesvědčivé, francouz zvyklý na třesnutou byrokracii by vydechl Amusant! Po přečtení té zprávy jsem jen vyhekl, naposledy se posuzovalo, co pamatuji, podle počtu

*Privítejme společně nový
přírůstek do razítkové rodiny!
RAZÍTEČKO PRO NAŠE
MĚSTEČKO!*

razítek na vojně, možná v nějakém provinčním úřadě. Tak tam až míří nová uchvacující iniciativa pro zkvalitnění úřadu ve třetím tisíciletí, tohle pozdvihne masu úředníků k horečnaté činnosti? Vpřed a k novým razítkům! Jak se žije občanům, není možná tak podstatné, teď aspoň víme, kam to hemžení „dobrých“ měst míří.

► O NÁS O VÁS: Božena Svobodová

Zde vám postupně představujeme osoby spojené s TIMUR

► Narodila se v samotném srdci Moravskoslezských Beskyd, v Čeladné, od útlého dětství ale žije v Praze. Vystudovala bakalářský obor Ochrana životního prostředí na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a nyní dokončuje magisterské studium tamtéž. V současné době také pracuje pro Středisko ekologické výchovy Lesů hl. m. Prahy, kde se podílí na tvorbě a lektorování výchovných environmentálních programů pro děti a mládež. K TIMUR se připojila v druhé polovině roku 2009 jako asistentka projektu *Ekologická stopa*, ke kterému také vytvořila metodicko-pedagogické materiály. Ve svém volném čase se věnuje svým dvěma psím křížencům, ráda tančí, boxuje, vaří i lenoší, ale když si chce opravdu odpočinout, jezdí do hor.